

Sdělení odboru ochrany ovzduší Ministerstva životního prostředí

k aplikaci kódu 12.1. přílohy č. 2 zákona č. 201/2012 Sb. o ochraně ovzduší ve znění pozdějších předpisů:

Manipulace se sypkými materiály včetně jejich skladování na otevřených plochách jinde neuvedené s celkovou projektovanou plochou deponií 3000 m² a více s výjimkou stavenišť

Kód 12.1. byl do zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), zaveden novelizačním zákonem č. 42/2025 Sb., který vstoupil v účinnost 1. března 2025 (dále jen „novela zákona“). Důvodem vzniku daného kódu byl nejasný status deponií, manipulačních ploch nakládky a vykládky apod., a to zejména v prostorech těžby nebo zpracování nerostných surovin a v metalurgických provozech.

Sypké materiály

Při aplikaci kódu 12.1. je potřeba vycházet především z jeho přesného znění a z důvodové zprávy k novele zákona, která říká:

„Zařazování do kódu 12.1. je možné pouze, pokud se jedná o stacionární zdroj typově odpovídající popisu tohoto kódu, pod tento kód se tedy zařazují pouze činnosti spočívající v manipulaci se sypkými materiály včetně jejich skladování na otevřených plochách jinde neuvedené s celkovou projektovanou plochou deponií 3000 m² a vyšší s výjimkou stavenišť. Stavenišťem se zde myslí staveniště ve smyslu stavebního zákona (zákon č. 283/2021 Sb.), tedy místo, na kterém se provádí stavba, zařízení, terénní úprava nebo udržovací práce anebo na kterém se stavba, zařízení nebo terénní úprava odstraňuje.“

Důvodová zpráva dále uvádí:

„Jedná se o nový kód, do něhož jsou zařazeny činnosti při nakládání se sypkými materiály, které jsou problematické z hlediska prašnosti. Tyto činnosti mohou být emisně významné a jsou též předmětem stížností na obtěžování nadměrnou prašností, ale v současné době je nelze zařadit do přílohy č. 2 zákona, a tudíž je nelze ani účinně regulovat. Spodní kapacitní práh byl stanoven na plochu deponií, které zpětným výpočtem s využití emisních faktorů odpovídají úrovni emisí cca 5 tun TZL. Výjimku tvoří staveniště dle stavebního zákona, která povolování provozu nepodléhají. Hlavním důvodem doplnění tohoto kódu jsou především skládky uhlí, ale i jiných sypkých materiálů, u kterých vzniká manipulací a jinými vlivy (abrazí) ke vzniku velmi jemné velikostní frakce, která je následně unášena větrem do ovzduší. Sypkými materiály se rozumí veškeré kusové nebo zrnité materiály, kterým jejich mechanicko-fyzikální vlastnosti umožňují se při vhodných podmínkách chovat jako kapaliny, mohou tedy „protékat“ přes výsypky, otvory apod., lze je dopravovat pásovými dopravníky apod. Jejich inherentní vlastností je tedy sypkost, kterou lze charakterizovat sypným úhlem cca do 50°. Jedná se tedy jak o jemné, tak i hrubé kamenivo, tedy o všechny frakce až do horního limitu pro hrubé kamenivo. Ten bývá různými zdroji popisován různě, obecně do 125 mm velikosti zrna nebo též nad 75 mm bez horního limitu, ve stavebnictví pak např. 63 mm (resp. největší frakce 32/63). Technická norma ČSN pro přípravu betonu uvádí např. pro hrubé kamenivo 11,5 mm. Technická norma ČSN EN 13242 (Kamenivo pro nestmelené směsi a směsi stmelené hydraulickými pojivy pro inženýrské stavby a pozemní komunikace) pak

zná i frakci kameniva až do 250 mm. Mezi sypké materiály pak lze teoreticky zahrnout veškeré velikostní frakce, nicméně tím hlavním kritériem a vlastností je jejich sypkost. Hlediskem, kterým lze toto kritérium aplikovat, je způsob manipulace s těmito materiály. Dokud se s kamenivem manipuluje jako se sypkým materiálem, tedy je nakládáno jako hmota, jedná se jednoznačně o sypký materiál. Sypkým materiálem pak není, pokud jeho velikost vyžaduje strojové nakládání po jednotlivých kusech. O úletu prachu do ovzduší však nerozhoduje velikostní frakce, ale pevnost materiálu a jeho odolnost proti abrazi. Mezi sypké materiály pak patří např. drcený asfalt, písek, popel, struska, sypká zemina apod. Pojmem otevřená plocha, se pak myslí plocha, která není zastřešená a není krytá stěnami, případně je krytá stěnami maximálně ze dvou stran. V případě, že je plocha naopak krytá stěnami a střechou před povětrnostní vlivy, nelze ji považovat za otevřenou skladovací plochu. Smyslem regulace je primárně zamezit úletu prachu, z toho důvodu tedy u krytých ploch tento způsob regulace není relevantní. Výše uvedené lze uvést též jako interpretační a aplikační vodítko, při aplikaci tohoto kódu a v případech, kdy je jeho aplikace zvažována. Z obdobných důvodů nemá smysl pod tento kód zařazovat takové sypké materiály jako je ovoce, zelenina, plastové výrobky, kovové součástky apod., u kterých k abrazi a vzniku prachu nedochází nebo dochází jen ve velmi malé míře. Ve většině takových případů manipulace či skladování těchto sypkých komodit ani nesplní definici stacionárního zdroje.“

Výše uvedené řeší zejména samotný pojem „sykosti“. K dalším aspektům kódu 12.1. lze na základě dosavadních vyjádření ministerstva sdělit následující.

Uchovávání v nádobách a kusový materiál

V případě, že je sypký materiál skladován v uzavřených nádobách, různých pytlích apod. a takto je s ním i manipulováno, kód 12.1. se, rovněž s ohledem na důvodovou zprávu, neuplatní. Nádoba s takovým materiálem se již jako sypký materiál nechová a je s ní nakládáno jako s jednotlivým kusem.

Totéž platí pro větší kusy stavebního materiálu jako jsou dlažební kostky, tvárnice, panely, cihly apod. Naopak lze pojem sypkého materiálu velmi dobře aplikovat například na stavební suť z demolic.

Limit 3 000 m² se pak aplikuje pouze na plochy určené pro skladování sypkých materiálů a na manipulaci s nimi. Existuje-li v rámci takovéto plochy i oblast, kde je nakládáno výlučně s kusovými materiály nebo materiály v nádobách, tyto se do celkové výměry nezapočítávají.

Manipulace, včetně skladování

Co se týče samotného vymezení činnosti, je důležité, že kód 12.1. je definován tak, že se musí jednat o manipulaci, včetně skladování. To znamená, že zdrojem je celá skladovací plocha, nicméně nezbytnou podmínkou je, že na některém místě této plochy skutečně musí docházet k manipulaci se sypkými materiály. Jinými slovy musí se jednat o plochu aktivní a k aktivní činnosti určenou. To vylučuje například staré výsypky, trvalé terénní úpravy nebo rekultivace. Rekultivační plochy po důlní činnosti nelze považovat za aktivní deponie a v případě různých terénních úprav, rekultivací apod. nelze ani hovořit o „skladování“. Takto využitá zemina není dokonce ani „materiál“, protože její využití spočívá čistě v tom, že se stává součástí rekultivované krajiny. Krajinné prvky pak nesplní definici stacionárního zdroje podle § 2 písm. e) zákona, neboť nejsou ani technickou jednotkou, ani činností. Aktivní plochou pak v tomto kontextu rozumíme každou plochu, která je projektově určena pro manipulaci se sypkými materiály, včetně jejich skladování a u níž existuje reálný předpoklad, že k těmto činnostem dochází opakovaně nebo sezónně. Není přitom podmínkou, aby byla činnost vykonávána denně. Naopak plochy, které nejsou fakticky

využívány k manipulaci se sypkými materiály a z dostupných údajů nevyplývá jejich další plánované využití k tomuto účelu (např. opuštěné, rekultivované nebo trvale opuštěné lokality), za aktivní považovány být nemohou.

Typickými příklady kódu 12.1. mohou být:

- deponie kameniva v kamenolomech nebo v jejich těsné blízkosti
- mezideponie stavebního odpadu ve sběrném dvoře
- skládky uhlí
- skládky surovin v odvětví výroby cementu
- skládky štěrky nebo pilin v dřevozpracujícím odvětví, v rámci tepláren apod.
- skládky štěrku v obalovně živichných směsí apod.

Otázka plochy

Dalším problematickým aspektem může být vymezení započitatelné projektované plochy. Projektovaná kapacita vždy vychází z projektové dokumentace a obecně se jedná o maximální kapacitu, pro kterou může být zdroj provozován, tedy které je dle projektu schopen dosáhnout. V případě ploch to budou vždy celé plochy určené pro danou činnost, nikoliv pouze ty, na kterých zrovna manipulace probíhá. Například v případě deponií štěrku to tedy není plocha, kde se zrovna aktuálně hromady štěrku nachází, ale celá plocha, která je pro jejich skladování určena. Toto je obecný způsob aplikace projektovaných parametrů, který vylučuje změny povinností v čase na základě okamžitých parametrů nebo okamžitých konfigurací.

V případě, že neexistuje projektová dokumentace nebo z ní není možné celkovou velikost plochy určit, lze použít i jiné, např. mapové podklady, ze kterých lze při stanovení projektované plochy vycházet. Současně je v případech absence projektové dokumentace možné použít i celkovou povolenou kapacitu, která je povinnou náležitostí povolení provozu stacionárního zdroje podle § 12 odst. 4 zákona.

Průnik s jinými kódy

Další otázkou, která může být u kódu 12.1. řešena, je průnik s jinými kódy, zejména s kódem 5.11. Lze si všimnout, že třídění a doprava kameniva jsou předmětem kódu 5.11., zatímco samotné deponie zde uvedeny nejsou. Jak vyplývá z § 4a odst. 2 zákona, obecně platí, že skupiny kódů 11.1. až 13. se aplikují pouze na stacionární zdroje, které nejsou zařazeny pod jiným kódem. Dále lze v této souvislosti odkázat na nadpis příslušné části přílohy „Stacionární zdroje nezařaditelné pod kódy 1.1. až 10.2.“ a na dikci kódu 12.1., kde je stanoveno, že do tohoto kódu se zařazují manipulace včetně skladování jinde neuvedené. Tento princip podrobně popisuje důvodová zpráva k novele zákona. V případě kamenolomů je tedy kód 12.1. aplikován pouze na ty činnosti, které nejsou přímo vyjmenovány v kódu 5.11 (a nejsou pod kódem 5.11. již povoleny). Ve většině případů se tedy bude jednat pouze o plochy určené pro skladování kameniva. Naopak mezideponie přímo v kamenolomu jsou obvykle považovány za součásti zdroje kódu 5.11, který je již takto zařazen, a jsou tedy předmětem povolení provozu. Kód 12.1 na ně tudíž aplikovat nelze.

Co se týče skládek zařazených pod kód 2.2, na ně rovněž ze stejných důvodů nelze aplikovat kód 12.1. (Jednak mají vlastní kód a jednak je kód 12.1 určen pro aktivní deponie, kde probíhá manipulace se sypkými materiály.). Naopak aktivní deponie (např. deponie zemin), které s provozem skládky přímo souvisejí, nicméně nejsou součástí skládky, a nejsou tedy zařazeny pod kód 2.2, budou spadat pod kód 12.1 (při překročení prahové kapacity). Obdobná situace se zařazením do přílohy č. 2 zákona bude např. v případě betonáren nebo obaloven.

Z výše uvedeného mj. vyplývá, že manipulace nebo jiné činnosti na skladovacích plochách, které byly před nabytím účinnosti novely zákona zařazeny pod některý z kódů 1 až 10 a takto i povoleny, zůstávají v tomto kódu a takto povoleny i nadále. Zavedením nového kódu 12.1. se tedy pro tyto činnosti nic nemění. Povolení pod některým z kódů 1 až 10 musí být z daného rozhodnutí zřejmé.

V případě činností, na něž se nově vztahuje kód 12.1. a které jsou uvedeny v již vydaném povolení provozu, je třeba postupovat, jak je uvedeno níže v bodě týkajícím se povolování stacionárních zdrojů kódu 12.1. Tyto činnosti je třeba odlišovat od činností uvedených v předchozím odstavci, tj. činností, které byly před nabytím účinnosti novely zákona zařazeny pod některý z kódů 1 až 10 a takto i povoleny.

Sčítací pravidla

Pokud se jedná o více ploch, které jsou od sebe skutečně oddělené (např. budovami, terénem apod.) a nejsou tedy bezprostředně navazující, pak na ně nelze aplikovat sčítací pravidlo podle § 4b odst. 1 písm. c) zákona. Na tyto případy se nevztahuje ani sčítací pravidlo podle § 4b odst. 4 zákona, podle kterého se u vymezených stacionárních zdrojů sčítají jmenovité tepelné příkony nebo projektované kapacity bez ohledu na to, zda ke znečišťování dochází nebo by s ohledem na jejich uspořádání mohlo docházet společným výduchem nebo komínem, neboť kód 12.1. není v tomto odstavci uveden. Jedná se tedy o dvě zcela oddělené manipulace se sypkými materiály, tj. dvě samostatné činnosti. Stejně tak nelze sčítat dvě oddělené manipulační plochy provozované dvěma provozovateli.

Současně je třeba mít na zřeteli dikci kódu 12.1, který výslovně říká, že se jedná o manipulaci na otevřených plochách s celkovou projektovanou plochou deponií 3000 m² a více. Více hromad, deponií apod. na jedné ploše, kde probíhá manipulace, se tedy považuje za jeden stacionární zdroj. A to zejména vzhledem k tomu, že v rámci plochy se mohou na ní uložené hromady materiálu při manipulaci různě přemisťovat, spojovat apod., a jedná se tak o jednu činnost (ve smyslu § 2 písm. e) zákona).

V případě povolování více manipulací na oddělených plochách v jedné provozovně lze povolení provozu vydat jedním správním aktem, stejně jako v případě jiných skupin stacionárních zdrojů v jedné provozovně.

Povolování stacionárních zdrojů kódu 12.1.

V oblasti povolování stacionárních zdrojů kódu 12.1. se objevuje otázka, zda je tyto zdroje třeba nově povolovat, pokud jsou uvedeny v již vydaném povolení provozu. To se týká i případů, kdy je již vydané povolení provozu nahrazeno integrovaným povolením podle zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o integrované prevenci“). Typickým příkladem může být teplárna, u které jsou deponie paliv uvedeny v integrovaném povolení jako přímo spojená činnost ve smyslu § 2 písm. a) zákona o integrované prevenci. Odpověď na výše uvedenou otázku záleží na tom, jakým způsobem je takový stacionární zdroj v povolení uveden.

Kromě případů, kdy jde o činnost již povolenou jako součást stacionárního zdroje podle jiného kódu (viz výše), lze stacionární zdroj považovat za povolený v rámci již vydaného povolení provozu pouze v případech, kdy je výslovně uveden ve výrokové části povolení provozu tj. je zřejmé, že se povoluje jeho provoz. Jde-li o integrované povolení, musí být z jeho výrokové části zřejmé, že se provoz daného stacionárního zdroje povoluje v rámci povolení provozu, které je integrovaným

povolením nahrazeno. Zde je důležité rovněž zohlednit skutečnost, že celková povolená kapacita stacionárního zdroje je podle § 12 odst. 4 zákona nově povinnou součástí výrokové části povolení provozu, a ve většině případů bude tedy třeba povolení provozu minimálně doplnit o tento údaj.

Na výše uvedené případy se vztahuje přechodné ustanovení čl. II bod 5 novely zákona, které stanoví pro případy, kdy vydané povolení provozu nesplňuje nově stanovené požadavky na jeho obsah, dotčeným provozovatelům lhůtu 2 let ode dne nabytí účinnosti zákona pro podání žádosti o změnu integrovaného povolení. Provozovatel zařízení je tedy v těchto případech povinen podat žádost o změnu povolení provozu ve lhůtě do 1. 3. 2027 s tím, že krajský úřad podle daného přechodného ustanovení může před uplynutím uvedené lhůty po konzultaci s provozovatelem zahájit řízení o změně povolení provozu z moci úřední za účelem zajištění souladu povolení provozu s nově stanovenými požadavky na jeho obsah.

Pokud je stacionární zdroj, na který se nově vztahuje kód 12.1., uveden v již vydaném povolení provozu, resp. integrovaném povolení, a současně není povolen v rámci povolení provozu, jak je uvedeno výše, je nutno pro tento stacionární zdroj nově vydat povolení provozu. Uvedení v rámci povolení provozu nebo integrovaného povolení může být v těchto případech následující:

- Pro daný stacionární zdroj byly stanoveny podmínky provozu v rámci povolení provozu pro stacionární zdroj zařazený pod některý z kódů 1 až 10, a to jako podmínky pro související činnosti ve smyslu § 12 odst. 4 písm. f) zákona. S tím, že v těchto případech se jednalo o podmínky provozu pro stacionární zdroje neuvedené v příloze č. 2 (tzv. nevyjmenované stacionární zdroje), nikoli o explicitní povolení jejich provozu ve výrokové části povolení provozu.
- Stacionární zdroj je uveden ve výrokové části integrovaného povolení jako přímo spojená činnost a je zřejmé, že nebyl povolen jako součást jiného stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 a ani nebyl povolen jako samostatný stacionární zdroj v rámci povolení provozu, které bylo nahrazeno integrovaným povolením.
- Stacionární zdroj je pouze zmíněn v odůvodnění povolení provozu nebo integrovaného povolení. V těchto případech se uplatní přechodné ustanovení čl. II bod 6 novely zákona, podle kterého *provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, který byl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona stacionárním zdrojem neuvedeným v příloze č. 2 k zákonu č. 201/2012 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, musí požádat o povolení provozu podle zákona č. 201/2012 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, do 1 roku ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.* V těchto případech je tedy provozovatel povinen podat žádost o vydání povolení provozu do 1. 3. 2026.

Odborný posudek a rozptylová studie při povolování existujících stacionárních zdrojů

Podle § 11 odst. 7 zákona je provozovatel v případech, kdy není vedeno řízení podle jiného právního předpisu, povinen předložit odborný posudek k řízení o vydání nebo změně povolení provozu. Dále jsou vymezeny případy, na které se povinnost předložení odborného posudku nevztahuje. Tato výjimka se kromě vymezených stacionárních zdrojů vztahuje na *řízení o změnách povolení provozu, při kterých nedochází k navýšení projektovaného výkonu nebo kapacity anebo ke zvýšení emisí, pokud se nejedná o řízení o stanovení technické podmínky provozu nahrazující specifický emisní limit.* Daná výjimka z povinnosti předložit odborný posudek se tedy výslovně vztahuje pouze na řízení o změně povolení provozu.

Z výše uvedeného vyplývá, že u stacionárních zdrojů, které je třeba nově povolit jako stacionární zdroje podle kódu 12.1, zákon předložení odborného posudku vyžaduje. Jedná se o stacionární zdroje, na které se vztahuje přechodné ustanovení čl. II odst. 6 novely zákona, tedy o stacionární zdroje, pro které je provozovatel povinen podat žádost o vydání povolení provozu ve lhůtě 1 roku ode dne nabytí účinnosti novely zákona, tj. do 1. 3. 2026 (viz výše).

Povinnost předložení odborného posudku naopak není dána v případech, že se jedná o stacionární zdroje, které byly již dříve povoleny v rámci vydaného povolení provozu pro stacionární zdroj uvedený v příloze č. 2 k zákonu, a dochází tak ke změně povolení provozu (viz výše). Případně se může jednat o situaci, která nevyžaduje ani změnu povolení provozu. To znamená, že stacionární zdroje byly již dříve povoleny, včetně odpovídajícího obsahu závazných podmínek provozu, a vzhledem k tomu se neuplatní ani přechodné ustanovení čl. II bod 5 novely zákona.

U rozptylové studie je situace odlišná. Zákon stejně jako u odborného posudku výslovně neřeší situace, kdy se jedná o již provozovaný zdroj, který je nově zařazen mezi vyjmenované zdroje, tj. nejedná se o zdroj nově uváděný do provozu, ani se nejedná o již provozovaný zdroj, u něhož dochází ke změně, která je spojena s navýšením projektovaného výkonu nebo kapacity anebo se zvýšením emisí. Výslovně pro tyto případy nestanoví, že povinnost předložení rozptylové studie nevzniká. Současně je v předposlední větě § 11 odst. 8 stanoveno, že povinnost předložení rozptylové studie se *dále nevztahuje na případy, kdy dochází k navýšení projektovaného výkonu nebo kapacity, ale nepochybně nedochází ke zvýšení příspěvku stacionárního zdroje k úrovni znečištění*. Je tedy stanovena výjimka pro případy, kdy se v důsledky změny v provozu zdroje nezvyšuje stávající úroveň znečištění. Tím spíše by se tato výjimka měla být relevantní i pro případy, kdy ani nedochází ke zvýšení projektovaného výkonu nebo kapacity zdroje. V dané souvislosti je rovněž třeba vzít v úvahu, že daná výjimka není explicitně omezena na řízení o změně povolení provozu. Vzhledem k tomu lze konstatovat, že tato výjimka se vztahuje též na povolování existujících stacionárních zdrojů. To znamená, že v případech již provozovaných stacionárních zdrojů, které byly novelou zákona nově zařazeny do přílohy č. 2 k zákonu, se nevyžaduje předložení rozptylové studie v řízení o povolení provozu.

Výpočet emisí pro rozptylovou studii

Co se týče výpočtu emisí pro případnou rozptylovou studii, doporučujeme při stanovení emisních faktorů vycházet ze sdělení Odboru ochrany ovzduší¹, případně je možné vycházet z další dostupné literatury pojednávající o výpočtu emisních faktorů ze skladování materiálů a větrné eroze². Budou-li použity hodnoty emisních faktorů, které jsou nižší než hodnoty emisí uvedené v aktuálním sdělení MŽP¹, je nezbytné v rozptylové studii vysvětlit a zdokumentovat důvod jejich použití a v povolení provozu následně stanovit takové podmínky, aby bylo zajištěno jejich plnění. Při stanovování emisí pro účely rozptylové studie je třeba zohlednit vlhkost skladovaného materiálu stejně tak jako aplikovaná protiprašná opatření.

Povinnost podle § 17 odst. 3 písm. a) zákona (povolení provozu)

Co se týče povinností podle § 17 odst. 3, je třeba upozornit zejména na písm. a), které stanovuje, že provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k tomuto zákonu je, kromě povinností uvedených v odstavci 1, dále povinen provozovat stacionární zdroj pouze na základě

¹ https://mzp.gov.cz/system/files/2025-12/OK-Vestnik_prosinec-20251219.pdf

² Např. https://mzp.gov.cz/system/files/2024-11/000-Urceni_emisi_plosne_zdroje-20200601.pdf

a v souladu s povolením provozu. V této souvislosti jsou rovněž relevantní přechodná ustanovení v čl. II bodech 5 a 6 novely zákona (viz výše k povolování stacionárních zdrojů kódu 12.1.).

V Praze dne 26. ledna 2026

Ing. Kurt Dědič
ředitel odboru ochrany ovzduší
podepsáno elektronicky